

SPEKTRUM AUTYZMU – CO TO JEST?

Autyzm jest zaburzeniem neurorozwojowym. Przyczyny autyzmu nie są w pełni znane – wpływ na jego ujawnienie się mają zarówno czynniki genetyczne, jak i środowiskowe. Wpływa całościowo na rozwój i funkcjonowanie danej osoby. Zaburzenia ze spektrum autyzmu są uznawane za nieprzemijalną niepełnosprawność ukrytą. Osoby z autyzmem lub zespołem Aspergera (ZA) nie mają widocznych fizycznych znamion niepełnosprawności, ale z uwagi na odmienną zachowania postrzegane są jako dziwaczne, niedostosowane.

W spektrum autyzmu znajdują się bardzo różnorodne osoby, zarówno niemówiące werbalnie, mające poważne problemy w zakresie samodzielności i funkcjonujące na poziomie znacznej niepełnosprawności intelektualnej, jak również osoby sprawnie porozumiewające się mową, zakładające rodziny i realizujące się w życiu zawodowym. Dla skrótowego określenia spektrum autyzmu używa się najczęściej angielskiego ASD (Autism Spectrum Disorder); odpowiednikiem w języku polskim jest określenie: całościowe zaburzenia rozwojowe (CZR). Dla określenia zaburzeń ze spektrum wymiennie używane są także pojęcia „ASD” czy zaburzenia autystyczne. Używane są także węższe pojęcia, w szczególności „autyzm” lub „ZA”. Spektrum autyzmu nie jest chorobą. Jest stanem – odmiennym sposobem myślenia i odczuwania świata.

CO JEST CHARAKTERYSTYCZNE DLA SPEKTRUM AUTYZMU?

Problemy w sferze społecznego komunikowania się i interakcji społecznych

Osoby w spektrum mają trudności w nawiązywaniu kontaktów i przestrzeganiu reguł społecznych, a także ze zrozumieniem reakcji i emocji innych ludzi. Często wyrażają własne uczucia

i doznania fizyczne w nietypowy sposób. Mogą w ogóle nie posługiwać się mową werbalną albo mieć ograniczony zasób słów; mogą też mówić płynnie, ale mieć trudności z rozumieniem kontekstu i wyrażaniem abstrakcyjnych pojęć. Osoby z poważnymi zaburzeniami nawet jeśli mówią, to często używają pojedynczych słów lub używają znanych sobie konstrukcji słownych, nie mających związku z faktyczną sytuacją. Z reguły nie potrafią kompensować tego gestem ani innymi formami przekazu lub ich próby radzenia sobie nie są w pełni wystarczające. W interakcjach z innymi nie okazują wzajemności, ich wypowiedzi mogą często bardziej przypominać monolog niż codzienną rozmowę. Niezależnie od poziomu intelektualnego, osoby w spektrum autyzmu mają duże trudności z rozumieniem poleceń, szczególnie jeśli kierowane są one do całej grupy. Mogą mówić na tematy uważane za nieodpowiednie czy niezwiązane z sytuacją, mogą naruszać przestrzeń osobistą innych osób lub zwracać się do innych w zbyt bezpośredni sposób. Osoby w spektrum autyzmu mogą też nie zwracać uwagi na reakcje słuchaczy, mówiąc bez przerwy.

Tendencja do powtarzalnych wzorców zachowań, zainteresowań i aktywności

Osoby w spektrum autyzmu zwykle przejawiają opór przed zmianami w otoczeniu i przebiegu aktywności. Zachowują się w nietypowy, powtarzalny lub zrytualizowany sposób, co może dotyczyć sposobu poruszania się, chodzenia, mówienia, np. dobierania słów

i formułowania zdań, sposobu wykonywania codziennych złożonych czynności itp. Źle reagują na wszelkie zmiany, w większości przypadków dążą do powtarzania czynności w niezmienny sposób. Jeśli pojawiają się zmiany, odczuwają silną potrzebę przywrócenia stanu poprzedniego w rytuałach, w położeniu przedmiotów, a nawet zachowań ludzi. Zdarza się, że w sytuacjach niecodziennych osoba w spektrum jest szczególnie zaniepokojona – krzyczy, jest agresywna czy autoagresywna lub odwrotnie, wycofuje się z wszelkich aktywności. Wiele osób z ASD wykazuje nadwrażliwość lub ograniczone reakcje na bodźce dotykowe, bólowe, słuchowe, wzrokowe i zapachowe. Reakcje osób nadwrażliwych mogą być różnorodne, nie zawsze zrozumiałe dla otoczenia. Np. osoby nadwrażliwe słuchowo mogą w reakcji na hałas zatykać uszy, ale mogą też same generować znajome sobie dźwięki zagłuszające niepokojący je hałas (np. słuchać głośno znanej muzyki albo głośno mruzczyć).

Autyzm nie definiuje jednak granic potencjału, nie wyznacza limitów marzeń ani granic wyobraźni. Na całym świecie istnieją niezliczone inspirujące historie osób ze spektrum autyzmu, które pokazują, że z determinacją, wsparciem i akceptacją, można osiągnąć wielkie sukcesy. Poniżej przedstawiono kilka z tych inspirujących historii.

1. Temple Grandin – Pionierka w dziedzinie zachowań zwierząt: Temple Grandin (fot), znana amerykańska zootechniczka, autorka i nauczycielka, jest jednym z najbardziej znanych przykładów sukcesu w świecie autyzmu. Jej prace nad poprawą warunków hodowli zwierząt zdobyły uznanie na całym świecie, a Temple stała się głosem walczącym o prawa zwierząt.

2. Greta Thunberg – Aktywistka klimatyczna: Greta Thunberg, młoda szwedzka aktywistka klimatyczna, znana jest ze swojej determinacji w walce o ochronę środowiska. Pomimo diagnozy zespołu Aspergera, Greta zyskała ogromną popularność dzięki swoim przemówieniom i działaniom, inspirując miliony ludzi na całym świecie do podejmowania działań na rzecz klimatu.

3. Daniel Tammet – Geniusz matematyczny: Daniel Tammet, brytyjski pisarz i mówca, jest autorem bestsellerów oraz uznanym matematykiem. Jego umiejętności matematyczne są niezwykle, a Daniel jest także jednym z nielicznych ludzi zdolnych do percepcji i zrozumienia liczb w sposób synestetyczny.

4. Samantha Craft – Edukatorka i Pisarka: Samantha Craft, matka trójki dzieci z autyzmem, jest aktywistką, autorką i edukatorką. Założyła bloga „Everyday Asperger’s” oraz napisała książkę „Everyday Aspergers”, w której dzieli się swoim doświadczeniem i wspiera innych ze spektrum.

5. Daryl Hannah – Aktorka i aktywistka: Daryl Hannah, znana aktorka filmowa, zyskała popularność rolą w „Blade Runner” i „Splash”. Pomimo wyzwania, jakim jest ASD, Daryl odniosła znaczący sukces w Hollywood. Jest także zaangażowana w działalność charytatywną i ekologiczną.

6. Haley Moss – Adwokatka i artystka: Haley Moss, pierwsza adwokatka z diagnozą autyzmu w stanie Floryda, jest również utalentowaną artystką. Jej prace zdobią galerie, a ona sama jest głosem przemawiającym o sile różnorodności i inkluzji.

7. Chris Packham – Dziennikarz i naturalista: Chris Packham, brytyjski dziennikarz przyrodniczy i ekolog, jest jednym z najbardziej uznanych twórców filmów przyrodniczych w Wielkiej Brytanii. Jego pasja do natury i zwierząt przyczyniła się do zwiększenia świadomości ekologicznej w społeczeństwie.

Te inspirujące (jest ich o wiele więcej) historie ukazują różnorodność talentów i osiągnięć osób autystycznych na całym świecie. Każda z tych postaci przyczyniła się do zmiany spojrzenia społeczeństwa na autyzm i dowiodła, że różnice nie tylko są akceptowane, ale mogą również stanowić źródło potężnej siły i inspiracji.

Źródło: Inspirujące historie sukcesu autystycznych osób na świecie – autyzm.life i [neuroroznorodni](http://neuroroznorodni.pl).

Fundacja Synapsis - Pakiet informacyjny dla służb ratowniczych i interwencyjnych.